

A L'ESGLESIOLA DE SANT CORNELI D'ANTIGUES ALTES, S'HI CASÀ EL METGE COTS

-“Honrar els homes que han deixat petja és una tasca que honra els qui la realitzen”.

-Renoï!, Eva, gairebé podríem dir que aquestes paraules són article de fe, noia.

-Aaaah!, i si t'explico que les va **escriure** l'honorable senyor **Jordi Pujol i Soley** en l'escrit d'adhesió a l'**homenatge** que el dia 9-10-1983 es tributà al **doctor Ramon Cots i Escrigas** a St. Joan de Montdarn, de ben segur que trauràs el “gairebé” de les teves. Eh, padrineta?

-Alabat sia Déu!, que me'n tornaràs a donar raó de tan bon metge i bellíssima persona?

-Ja ho crec que sí!, tot i que, a dir veritat, però, menys que l'altre dia. Avui, principalment, voldria explicar la visita que vàrem fer a l'**Esglésiola de Sant Corneli d'Antigues Altes** (Besora-Navès), on, tal com et vaig dir, el **metge Ramon Cots i la Cecília Massana** -una fadrina d'Antigues-, **es casaren el dia 13 de setembre de l'any 1891**.

-Ai, mosseta, qui va que no saps que els casaments es fan al cel i es compleixen a la terra...

-Bah!, no m'ho empasso pas, jo, això. Només faltaria que els casaments estiguessin predeterminats des del naixement, dona!.

-Saps?, Eva, l'any 1891 també prengué muller una altra persona lletrada i pietosa que estimà molt la família, Catalunya...: el **poeta Joan Maragall**, el qual, a semblança del metge Cots, tingué **un bé de Déu de fills**.

Vejam si en puc recordar uns **versos** que... Ah, sí, escolta:

(...)I per molts anys l'esposa
hi regni coronada del riure d'un infant
i es tanqui aquesta porta deixant la pau inclosa,
i sobri com uns braços als tristos que hi vindran.

I vosaltres, fillada, teniu ja un niu ben vostre.
Si aneu pel món un dia, sabreu lo que això val;
recordareu el batre la pluja en aquest sostre
i com és dolça l'ombra del porxo paternal.

-Bona memòria, Roseta. A veure si ara jo soc capaç de recordar algunes de les referències que de l'**Església de St. Corneli** hi ha a l'**enciclopèdia Catalunya Romànica**. Va, vinga, som-hi!:

“Aquesta església és en una zona gairebé desèrtica i despoblada, bastant enlairada, situada entre les rases de Marsinyac i Antigues, que rep el nom de la contrada(...) Hom té constància que per la rodalia hi havia un **cenobi monacal**. Les restes de parets que hi ha al mig del bosc, tocant a l'edifici del temple, podrien identificar aquest cenobi?(...) La planta de l'edifici és d'una nau rectangular, sense absis diferenciat i coberta amb volta apuntada, amb teulada a doble vessant, i, probablement, amb la secció del santuari més posterior, com ho és la porta d'entrada que hi ha al mur meridional(...) **L'interior fou molt refet els segles XVIII-XIX**, imitant estucats que no deixen veure el parament. Podria ésser que les parets interiors haguessin estat gruixudes. Al frontis hi ha una finestreta de doble esqueixada que, fins fa poc, tenia funcions de campanar, però la campaneta ha estat espoliada”.

-Caram!, mosseta, deus menjar moltes cues de pansa, tu, veritat?, però, tot seguit, contant bocins de vida i altres coses referides a aquest sant, al qual està dedicada la capella que has esmentat; faré mans i mànigues per poder-te passar la mà per la cara. Apa!, va!, para atenció, Eva, que m'hi tiro de cap, ara mateix:

Sant Corneli papa de l'església romana (251-253), fou elegit pels partidaris de concedir indulgència als apòstates, moviment iniciat per Calixt I. La minoria partidària del rigorisme elegí pel seu compte el prevere Novacià (antipapa, oposat a Corneli, i cap del partit rigorista, donà origen al cisma dels novacians), però el cisma s'afeblí quan Cebrià, bisbe de Cartago, es posà al costat del seu amic el papa Corneli.

Potser a causa d'aquesta amistat, tot i que sant Cebrià morí màrtir el dia 14 de setembre, durant molts segles hom celebrà la seva festa el dia 16 del mateix mes, diada de sant Corneli.

De **St. Corneli**, Eva, la veu popular en contava moltes coses. El **Costumari Català** de Joan Amades explica, per exemple, que **Sant Corneli era el patró dels cornuts**, i que hom creia que, el dia del sant, tots els casats enganyats per la muller que passaven pel davant de la imatge, que hi havia a la capelleta del carrer dels Capellans de Barcelona, aquesta els avisava fent-los sentir **forta picor al front, com a preludi de la banya que els volia néixer en aquell indret**. La picor era tan intensa que, per mes que es resistissin, s'havien de fregar.

També diu que el casat que passava per davant de la imatge de Sant Corneli durant set anys seguits sense que el sant li hagués anunciat l'adulteri de la seva esposa, restava immunitzat del fet que la muller li faltés.

-Ostres, padrineta, ets capaç de remoure cel i terra per sortir-te amb la teva, eh?. Va!, que això que acabes de dir darrerament, no s'ho creu ningú, dona.

-Entesos!, a veure si t'agradarà més saber que els **tractants en bous i en bestiar de banya grossa** i els qui intervenien en llet també tenien per **patró Sant Corneli**.

Així mateix, sàpigues, noieta, que **Sant Corneli és invocat contra el mal d'orella**, i que és costum que els malalts vagin a cercar oli de la llàntia que crema al davant de la seva imatge i se n'untin les orelles. De la qual cosa fan referència uns goigs que diuen:

Del mal d'orella, curau

Al qui està perjudicat;

De vostra llàntia ajudat

L'oli, salut li donau.

-Prou, padrineta, acabem-ho en bé, això; i no pateixis gens ni mica que ets la guanyadora absoluta. És clar que pensant-ho bé, però..., en acabar la xerrada potser esdevindrà realitat allò tan sabut de: no es pot dir blat que no sigui al sac i ben lligat; perquè de la nostra estada a l'**Esglesiola de Sant Corneli d'Antigues** encara tinc coses per explicar, i tant, que sí!, escolta, escolta:

L'esgleiola costa una mica de trobar, perquè està mig amagada per esponeroses alzines i alguns pins que li fan bona companyia al formós planellet on es dreça. A les parets interiors, hi llegírem diversos escrits fets amb llapis que testimonien que fou visitada els anys 1936, 1950, 1958, 1967... i que alguns dels visitants venien, o eren, de Puebla de D. Fabrique (Granada). No hi vaig saber trobar cap inscripció, però, de la visita que, de bona font, sé que hi feren dues dones i un nen que, aquells anys cinquanta, hi anaren, i en tornaren, caminant des d'una casa de pagès del poble d'Olius.

Certament, em colpí de debò constatar el mal estat de conservació interior del petit temple, i el fet que s'hagués **llevat el cap a dues de les imatges de sants** que encara guarda.

-Quin sacrilegi! I ara!, on s'és vist, això! No em vull ni imaginar el disgust tan gran que tindria el senyor metge Cots si ho pogués veure, un creient tan profund com era... Mare de Déu santíssima!, de ben segur que aquest fort desplaer a l'acte el tornaria a portar al calaix.

Daixò, Eva, saps que el senyor **metge Cots fins i tot redactà pregàries?** Doncs sí, noia, sí, t'ho dic de bona veritat que ho féu. Una, per exemple, l'anuncià de la següent manera: **"Oració molt eficaç per alcançar de Deu una bona cullita si convé, y pera assegurar la salvació"**.

I qui va que no t'ha contat ningú que el seu besavi i el seu pare usaven, ja, la medicina basada en l'experiència, en l'observació dels fets, en la pràctica, per ajudar persones de la rodalia? Doncs, segons m'explicaren, així fou, noieta, i ell, el benvolgut **senyor metge Ramon Cots Escrigas**, tingué l'afany de fer el mateix unint-hi, però, la medicina científica. Gràcies a Déu, aquest treballós esforç tingué bon fruit, puix esdevingué un **metge rural molt valorat, arribà a ser especialista en epilèpsia i tos ferina, i reconegut metge consultor**.

Heus aquí, Eva, que quan em ve a la ment l'atenció humana i cordial, amb què aquell bon metge tractava la persona malalta, li dedicava tot el temps i escolta personal que calia i, amb cristianes paraules, quan esqueia, la consolava i **aconsellava com anar-se'n del llit al cel** -el paradís, mosseta, on tenint Déu ho tindrem tot, i per sempre, i ja no desitjarem res més-; doncs, aleshores, també m'hi vénen els **versos** d'un poema de **mossen Cinto** que diuen:

**Veniu, daré consolació a qui plora,
medicina suau al malaltís,
i al pit de tots abocaré abans d'hora
plaers del paradís.**

-Ah!, doncs, a mi, el fet que m'hagis tornat a parlar de l'eminent i honrat Dr. Cots, m'ha portat al pensament dues de les anècdotes que n'escrigué el Dr. Simeó Selga i Ubach. Obre bé l'orella, padrineta, que t'agradarà escoltar-les:

“A un pacient de Casserres li va passar un carro carregat pel damunt i li deixà una cama completament aixafada. El visitaren tres metges, dos dels quals deien que s'havia de tallar la cama. Però el metge Cots va dir que li semblava que no. Afegia, però, que no li fessin cas a ell, si els altres dos deien que calia tallar. Però la família, captivada com sempre pel metge Cots, va seguir les seves indicacions; va cuidar curosament la cama i es refeu bé sense pèrdues”.

“En l'època de verema -llavors hi havia molta vinya, ara gens- quan el metge Cots cavalcant d'un lloc a l'altre tenia gust o necessitat, parava el cavall, collia un raïm per fruir-ne allà mateix i deixava en un replà del cep els corresponents cinc o deu cèntims que considerava que podia valer el gotim de raïm collit. A l'hora de veremar aquell cep i en trobar-hi els cèntims hi havia una alegre exclamació: Aquí hi ha passat el metge Cots!”.

- Aquesta sí que és bona!, Eva, doncs ara jo acabo de recordar que l'any **1986 a Solsona se li dedicà un carrer -Carrer del Metge Cots-**, de la qual cosa, sens cap mena de dubte, n'és ben mereixedor.

Ui!, mosseta, deus tenir tard, perquè veig que et frises per plegar. Au, doncs, posem punt i final a les contalles d'avui amb uns **versos de M. Pal Casanovas** que, pel teu bé, tu que sempre vas corrents i de pressa, m'agradaria tinguessis presents:

Agraeix
el que tens
i gaudeix.
Sols l'encant
de l'instant
existeix.

Montserrat.

Desembre de 2007.